

Nog over de voorouders van Pieter [III] Lootyns

Deze bijdrage is een aanvulling op onze bijdrage in Vlaamse Stam, 2015 over de genealogie van de familie Lootyns en de biografie van Pieter [IV] Lootyns.

Pieter Donche

De moeder van de historieonderzoeker Pieter [III] Lootyns

In *Vlaamse Stam*, 2015, p. 162 vermeldden we als ouders van de historieonderzoeker Pieter [III] Lootyns: Pieter [II] Lootyns en Vincentine **ROBRECHTS**. De naam Robrechts vonden we onder andere in de staat van goed opgemaakt door de Brugse weeskamer na het overlijden van Pieter [III]'s echtgenote (Anna van der Eecke). Maar een andere akte van de weeskamer van het Brugse Vrije van een halve eeuw eerder geeft een andere familienaam, namelijk **JOOS**, de voornaam is er wel ook *Vincentyne*. Wat is nu de juiste familienaam?

We zetten eerst de vermeldingen van de naam Robrechts op een rijtje.

In de staat van goed afgesloten op 19 mei 1644 naar aanleiding van het overlijden op 10 januari 1643 van Anna van der Eecke, echtgenote van Pieter [III] Lootyns, lezen we (f° 15): *Voorts soo competeert dit sterfhuus soo uut den hoofde ende bij successie van wijlen d'heer P(iete)r Lotijns ende van wijlent joncvrau **Vincentine fa Jan fs Joos Robrechts** zijn huusvr(ouwe), vader ende moeder van den bezittere ...*

Pieter [III]'s zoon, de genealoog Pieter [IV] Lootyns vermeldt in zijn perkamenten stamboom (ongeveer 1 x 1 meter) van de families Aertrycke-de Witte, Lootyns en de Mil (*Vlaamse Stam* 2015, p. 153, vooral 2de kolom) over zijn grootvader Pieter [II]: *Sr Pierre Lootyns fs du sr Pierre esc(uye)r, esp(ous)a dame Vincentyne **Robrechts** et eurent Jaques et Piere, 2e esp(ous)a dame Marie Hoste*. Op een andere stamboom, de grote drie meter lange stamboom op papier van de familie de Witte (foto *Vlaamse Stam* 2015, p. 153) schrijft hij: *Pieter Lootijns traude* [uitgewist door slijtage: eerste maal?] *Vincentine **Robrecht** ...* [uitgewist] *hebben Jacop, Pieter,* [uitgewist] *traude joncvr(ouw) Marie Hoste* [uitgewist: en hadden?] *Jan, Joos* [onleesbaar]. Ook de Brugse genealoog Marius Voet in zijn genealogie Lootyns (*Vlaamse Stam* 2015, p.

152, kol. 2, bewaard in Kon. Bibl. Brussel, afd. hs, Fonds Goethals, nr. 737, f° 5v-6) noemt de ouders van Pieter [III], Pieter [II] x Vincentine Robrechts (xx Marie Hoste).

Verder in de staat van goed lezen we ook in de opsomming van de inboedel van het woonhuis als een van de vele portretten die zich daar bevonden (*Vlaamse Stam* 2014, p. 520): *protrait* [lees: *portrait*] *jo(ncvrau)e Vincentine **Robrechts**,* vrijwel meteen gevolgd door: *protait van dh(ee)r Pieter Lotins en(de) joncvr(ouw) Anna vander Eecken zijn huusvr(ouwe) met molueren*.¹ Een portret van een Vincentine Robrechts hing dus erg dicht bij dit van Pieter [III] zelf en zijn echtgenote, iets wat voor een portret van een moeder en haar zoon (en schoondochter) natuurlijk niet ongewoon lijkt. De naam *Robrechts* als naam van de moeder, zoals ook vermeld in de oude genealogieën leek dus op nog een tweede plaats in de staat van goed bevestigd te worden.

Door de veelheid van de vermeldingen Robrechts leek het ons dat dit de familienaam van Pieter [III]'s moeder was.

Enkele weesakten van het Brugse Vrije Noordkwartier leveren een onderstaand beeld op voor het gezin van V. - Pieter [II] Lootyns. Op een verschil in de familienaam van Pieter [III]'s moeder sluiten zij aan met wat eerder over het gezin van Pieter [II] geschreven was (*Vlaamse Stam* 2014, pp. 162-164) maar zij vervulden de genealogie met nog extra huwelijkspartners van V. - Pieter [II] Lootyns en met een aantal halfbroers en één volle broer van Pieter [III] (maar de meeste zijn wel al als kind of jongvolwassene overleden of lieten geen nakomelingen na):²

- 1 Tussen beide staat in de opsomming enkel nog een religieus verrijzenistaferaal met de figuren van een verder onbekende Marcus Gheyselync en zijn echtgenote.
- 2 Met dank aan Geert Tavernier, Brugge, die ons een uittreksel bezorgde van zijn (nog niet gepubliceerde) bewerkingen van akten uit de weesregisters van het Noordkwartier van het Brugse Vrije. Hij deelde ons ook mede dat uit zijn opzoeken voor de kwartierstaat van koningin Mathilde van België blijkt dat het echtpaar Adriana Lootyns en Jaspas Speelman (x Brugge, 1662, zie VS

V. – PIETER [II] LOOTYNS. Zie over hem ook onder V. – PIETER [II] LOOTYNS in *Vlaamse Stam*, 2015, p. 162. Hij moet geboren zijn rond 1550-55, gezien hij al (mogelijk al voor een tweede maal) gehuwd was ca. 1580.

Hij huwde mogelijk een eerste maal met N.N, maar had vermoedelijk geen kinderen uit dit eerste huwelijk of anders waren deze al overleden voor dat hun moeder overleed.

Hij huwde ca. 1580 met Babekin SANE, dochter van Jan en Cornelia Sane (sic), zelf dochter van Jan. Zij overleed een eind voor 28 september 1584 toen een weesakte werd opgemaakt voor het dan enige nog resterende weeskind Hanskin, waarbij de moeder *zijn tweede huusvr(ouwe)* werd genoemd.³ De akte werd geregistreerd onder "*Oudenb(urch)houck*", wat later verbeterd werd tot *Jabbeke*.⁴ In die akte blijkt dat Pieter [II] Lootyns dan al hertrouwd was en ook al een zoon bij zijn nieuwe echtgenote had. Daarom moet Babekin SANE al ten laatste medio 1583 overleden zijn.

Hij had uit dit huwelijk:

1. **Corneel (Corneelkin).** Overleden voor 28 september 1584 en *naer zijn grootevr(ouwe)* (=na zijn grootmoeder [materneel], van wie hij geërfd had).

2. **Jan (Hanskin).** Op 28 september 1584 werden tot zijn voogden aangesteld: Cornelis Lootins, oom (paterneel), vrijlaat in "Oudenburghoek" (in feite Jabbeke, zie hoger), en Aernoud Sane, oom materneel, vrijlaat in Klemskerke. De staat van goed was op dat moment nog niet klaar.

Twee weken later, op 10 oktober 1584 werd het bezit van de wees overgebracht door de voogden in de weeskamer. De akte ervan vermeldt onder andere

- van zijn overleden moeder Babekin Sane: 126 pond groten maar *gheen erfve* (geen onroerend bezit) (die zijn vader in bewaring hield),
- van zijn overleden grootmoeder materneel *Cornelie fa Jan Sane zijn grootevr(ouwe) van smoeders zijde*: 1/8ste van 8 roeden land in Klemskerke, naast diverse renten (vooral bezet op grond in Klemskerke) en een obligatie,
- van zijn overleden volle broer Corneel Lootins: een reeks geldbedragen, die Corneel zelf van zijn grootmoeder materneel had geërfd, maar die deels te delen zijn met zijn halfbroer Jacob (Copkin) Lootins. Copkin was het eerste kind uit al het nieuwe huwelijk dat zijn vader was aangegaan, wat betekent dat hij allicht al eind 1583 hertrouwd was en dus dat zijn tweede vrouw al in de loop van 1583 (of nog eerder) overleed.

Jan moet overleden zijn in of na 1589⁵ en voor 1594 gezien zijn erfenis werd verdeeld onder zijn drie halfbroers uit het volgende huwelijk van hun vader.

Hij huwde opnieuw ca. 1583 met Vincentine JOOS (en niet Vincentine *Robrechts*), dochter van Jan, die op 10 oktober 1584 *Vincentyne fa Jan Joos zijn derde huusvr(ouwe)* wordt genoemd. Zij overleed voor 9 mei 1594. Haar staat van goed werd afgesloten op 22 december 1595 en door de voogd Cornelis Lootins voor de twee nog minderjarige kinderen *Pierkin en Corneelkin* overgebracht.⁶ Hij had uit dit huwelijk:⁷

3. **JACOB (Copkin tkynd Pieter Lootins bij Vincentyne fa Jan Joos zijn derde huusvr(ouwe)).** Op 10 oktober 1584 stonden Cornelis Lootins (vrijlaat in Oudenburg) en Jan Vermuelen 'vrijlaat in Jabbeke, *oom van(de) weese causa uxoris* (aangetrouwde oom) voogden van zijn oudere halfbroer Jan, in voor de verdeling van de erfenis van zijn andere overleden halfbroer Corneel (van wat deze laatste zelf van zijn moeder en zijn grootmoeder materneel had geërfd). Dezelfde voogden worden vermeld in een akte van 20 december 1584, op dat ogenblik is nog geen sprake van de twee volgende kinderen (Pieter [III] en Corneel) die later werden geboren. Zie over hem verder onder VI.bis. – JACOB LOOTYNS in *Vlaamse Stam*, 2015, p. 163 en 170 e.v..

4. **PIETER [III] (Pierkin).** Hij zou geboren tussen 2.6.1585 en 1.6.1586, want 'ongeveer 9 jaar oud' genoemd toen op 9 mei 1594 tot zijn voogden werden aangesteld: Jan Vermeulen en Cornelis Lootins (zijn oom) (zie ook bij 5. Corneel). In werkelijkheid was hij slechts bijna 8 jaar oud (geboren 18 augustus 1586 noemt hij zichzelf in zijn handboek). Op 11 september 1605 wordt zijn oom Cornelis ontslagen als voogd en komt in de plaats Pieter [III]'s oudere broer Jacques Lootins fs Pieter.⁸ Op 31 maart 1616, hij is dan al vier jaar gehuwd met Anna van der Eecke verklaart hij zich voldaan van het beheer door zijn voogden in de afwikkeling van de erfenis van zijn vaders en moeders kant, alsook van de erfenis van zijn broer Corneel.⁹

Zie over hem verder onder VI. – PIETER [III] LOOTYNS in *Vlaamse Stam*, 2015, p. 163 en 165 e.v. en voor zijn biografie *Vlaamse Stam*, 2014, pp. 511-524.

5. **Corneel (Corneelkin).** Hij zou geboren tussen 2.6.1587 en 1.6.1589, want 'ongeveer 6 jaar oud' genoemd toen op 9 mei 1594 tot zijn voogden werden aangesteld: Jan Vermeulen en Cornelis Lootins.¹⁰ Hij moet

2015, p. 171, kol.1 onder VII.bis.2) tot haar voorouders behoren.

3 RAB, registers Brugse Vrije, 16.482, f° 173-173v, de akte verwijst nog verder door naar f° 246.

4 F° 173, bovenaan: *Vide infra het redres op Jabbeke in platse van Oudenb(urch)houck*.

5 RAB, registers Brugse Vrije, 16.482 f° 246 bevat nog akten met betrekking tot zijn voogdij van 26 februari 1589.

6 RAB, registers Brugse Vrije, 16.482, f° 412 (f° 412-412v is het vervolg van de akte van f° 174-174v).

7 RAB, registers Brugse Vrije, 16.482, f° 174-174v.

8 RAB, registers Brugse Vrije, 16.482, f° 412v.

9 RAB, registers Brugse Vrije, 16.482, f° 412v.

10 f° 174v: *Den voors(eide) Jan Vermuelen zwoer voocht te zijne van Pierkin oud IX jaeren en Corneelkin oud zes jaeren al of d(aer)ontr(ent) de kynde(ren) van(de) voors(eide) P(iete)r Lootins bij Vincen-*

overleden zijn voor 1606 want hij wordt niet meer vermeld in de weesakte opgemaakt op 18 november 1606 na het overlijden van zijn vader.

Hij huwde andermaal te Brugge St.-Salvator, 2de portie op 26 januari 1596 met Maria OSTE, dochter van Joos, die *zijn derde en(de) laatste wijf* genoemd wordt in de weesakte opgemaakt na zijn overlijden. We merken op dat *derde* ook al voor zijn vorige echtgenote werd gestipuleerd in weesakten¹¹ (en consistent daarmee, *tweede* voor de weesakte i.v.m. zijn daarvoor overleden echtgenote). Hebben de dienstdoende schepenen zich dan telkens vergist in de twee vorige weesakten of waren ze in de laatste weesakte de tel van zijn huwelijken kwijtgeraakt? Het blijft een open vraag.

Hij had uit zijn laatste huwelijk:¹²

6. **JAN** (Hanskin). Hij zou geboren tussen 19.11.1596 en 18.11.1597 want 'meer dan 9 jaar oud' genoemd toen op 18 november 1606 zijn voogden waren: meester Philips Maroux (*taelman* van het Brugse Vrije, vrijlaet in het ambacht van Snellegem) en Jan Oste, oom materneel, poorter van Brugge.

Zie over hem verder onder V.3. JAN LOOTYNS in *Vlaamse Stam*, 2015, p. 163-164.

7. **JOOS** (Jooskin). Hij zou geboren tussen 19.11.1602 en 18.11.1603, want 'meer dan 3 jaar oud' genoemd op 18 november 1606 toen zijn voogden waren (dezelfde als voor zijn broer Jan): meester Philips Maroux en Jan Oste.

Zie over hem verder onder V.4. JOOS LOOTYNS in *Vlaamse Stam*, 2015, p. 164.

Pieter [III] overleed in 1604. Zijn weduwe Maria Oste hertrouwde te Brugge St.-Salvator, 2de portie op 16 februari 1605 met Geraard fs Cornelis van Wymeersch.

Maar hoe is die familienaam ROBRECHTS nu in de staat van goed van 1644 ingeslopen? Heeft Pieter [III] bewust geprobeerd om de ware naam van zijn moeder (JOOS) te laten "vervangen" door Robrechts? Dit lijkt onwaarschijnlijk want Pieter [III] vermeldt in zijn eigen handboek de naam van zijn moeder wél als JOOS in de aantekeningen over zijn bezittingen: ... *Pieter Lootyns mijn vader ende joncvr(ouw) Vincentijne filia Jan Joos mijn moeder*.¹³ En welk doel zou hij kunnen gehad hebben met een familienaamsubsitutie? Als we zoeken of

tyne zijn wijf tzijders gheboren.

11 RAB, registers Brugse Vrije, 16.482, f° 246: van *Copkin tkynd Pieter Lootyns voorn(oemd) van(de) derde bedde, halfve broeder van tvorn(oemde) Hanskin*: f° 174: *Copkin tkynd Pieter Lootyns bij Vincentyne fa Jan Joos zijn derde huusvr(ouwe)*;

12 RAB, registers Brugse Vrije, 16.483, f° 236-236v.

13 F° 14. Bij onze eerdere doorname van dit 157 genummerde folio's tellende handschrift was dit ons blijkbaar ontgaan. Het staat ook niet vermeld bij de uitgebreide biografische gegevens die Pieter [III] Lootyns over zichzelf vermeldt, maar een beetje verloren in een aantekening over bezittingen die hij in zijn huwelijk inbracht.

de naam Robrechts in het Brugse misschien aan een vooraanstaande familie behoorde is het resultaat totaal negatief. Een genealogie van een familie Robrechts is nergens te bespeuren in enkele grote 17de-eeuwse Brugse verzamelingen.¹⁴ Meer zelfs, de familienaam Robrecht(s) of varianten *Robberecht(s)*, *Robbreghts*, enzovoort komen maar uiterst zelden voor in de parochieregisters van Brugge stad of omstreken.¹⁵ Er lijkt geen enkel prestigevoordeel te halen bij een substitutie van de familienaam. Het lijkt ons dan ook te gaan om een vergissing van de klerken van de Brugse weeskamer ...

Pieter [III]'s zoon Pieter [IV] Lootyns heeft zijn grootmoeder paterneel nooit gekend want zij overleed al voor 9 mei 1594, dit is dertig jaar voor zijn geboorte (18 januari 1624). Pieter [IV] kende daarom allicht als familienaam van zijn grootmoeder paterneel enkel wat vermeld staat in de staat van goed opgemaakt na het overlijden van zijn moeder, namelijk *Vincentine Robrechts*. Het is deze naam die hij dan ook steeds in zijn genealogische schema's vermeldt. En ook voor hem zal het portret in zijn ouderlijk huis dat als naam van de geportretteerde *Vincentine Robrechts* vermeldt, een bevestiging geweest zijn. Mogelijk vond hij daar ook een familiewapen op afgebeeld wat hij dan ook in zijn schema's overtekende. Dit wapen is overigens ook al evenzeer een nobele onbekende. In de heraldische literatuur konden we nergens een onafhankelijke vermelding ervan terug vinden.¹⁶

14 Een genealogie Robrecht(s) komt niet voor in de verzameling van een 700-tal genealogieën en genealogische fragmenten voor families uit de Zuidelijke Nederlanden, verzameld door de 17de-eeuwse Veurns-Brugs-leperse genealoog J.I. Masin. De nog uitgebreidere 17de-eeuwse verzameling (ook voor de hele Zuidelijke Nederlanden) van de Brugse genealoog J.A. Kerchof bevat over de naam Robrecht slechts één enkel los blad met een vijftal losse aantekeningen, vooral uit de 15de eeuw. In de 19de-eeuwse door J.-J. GAILLIARD gepubliceerde verzameling van 185 genealogieën van families uit Brugge en het Brugse Vrije (en aangrenzende gebieden) *Bruges et le Franc* is er geen genealogie Robrecht.

15 Zie de verzameling indexen op West-Vlaamse parochieregisters op www.vrijwilligersrab.be. Ook onder de tienduizenden vermeldingen van familienamen in de naamindices van GAILLIARDS zesdelige *Bruges et le Franc* vinden we amper zes zeer geïsoleerde vermeldingen van die naam (waarvan één deze is met betrekking tot Lootyns), wat de grote zeldzaamheid bevestigt. We vonden wel in lijsten van de schepenbank van het Brugse Vrije een Jacob Robreghts die volgende loopbaan had: schepen in 1419-25, 1427-31, 1433-40, 1442-45, 1447-51 burgemeester van schepenen in 1426, 1432, 1441, 1452 (hij overleed op 9 oktober) en in 1446-47 was een Jacob Robreghts de jonge *crichouder* (F. PRIEM, *Documents extraits du dépôt des archives de la Flandre-Occidentale à Bruges*, 2e reeks, dl. VII & VIII, Brugge, 1850-51: uitgave van een handschrift met lijsten met de samenstelling van de schepenbank en baljuws Brugse Vrije 1228-1745). Deze beide Jacob Robreghts leefden één tot anderhalve eeuw eerder dan de (hypothetische) Vincentyne Robrechts.

16 Het wapen staat wel vermeld in RIETSTAP, *Armorial Général* met blazoenering (vertaald) *in keel een keper vergezeld in het hoofd van twee rozen en in de punt van een adelaar, alles van zilver, de keper beladen met een schildje van goud met een keper van sinopel* (met geografische verwijzing 'Flandre'), maar dit is allicht niet meer dan een overname van de blazoenering (tekst) uit GAILLIARD, *Inscriptions funéraires ... Notre Dame*, 1866, p. 386, noot 1 en pp. 465-466, noot 1, nota's die gaan over een genealogie Lootyns (en dus allicht Pieter [IV] zelf als bron hebben). Het is niet uit te

De grootvader van historieonderzoeker Pieter [III] Lootyns

Richten we ons nu op een generatie eerder: de grootvader van Pieter [III] Lootyns. Deze laatste schrijft op de allereerste bladzijde van zijn handboek¹⁷: *Nota, Ick stelle hier voor memorie dat ick Pieter Lootijns, ben vrijlaet binnen den ambachte van Jabbeke, al eest zoo, dat ick upden achthiensten ougst vichthien hondert zessen-tachtentich ben gheboren binnen der stede van Brugghe, ende dat mids wijlen Pieter Lootijns, mijn vader, ende wijlen Pieter Lootijns filius Jaq(ue)s, mijn grootvader waren gheboren vrijlaten int zelve ambocht van Jabbeke ende oock ten Vrijen, ten weesen boucke zijn overghebrocht int zelve ambocht, ghelijck ick dede aldaer int zelve ambocht van Jabbeke verweest ben, mij t'oorconde desen V-en junij XVJ.C zeventhiene. [getekend] P. Lootyns.*

Zijn vader en grootvader, beiden met voornaam Pieter waren dus vrijlaten van het Brugse Vrije in het ambacht van Jabbeke en er zouden akten zijn in de weesregisters over hen. Voor zijn vader hebben we hoger al de weesakten in het ambacht van Jabbeke vermeld. En we vinden in de weesregisters van het Brugse Vrije Noordkwartier in het ambacht Jabbeke in het register 1548-1559 inderdaad ook nog een weesakte van 13 maart 1557(ns)¹⁸ (met vervolgakten) betreffende het gezin van een Pieter Lootyns:

PIETER LOOTYNS (IV. – Pieter [I] Lootyns). Hij huwde ca. 1550 of eerder (gezien hij na zijn overlijden begin 1557 al vier kinderen naliet) met Avezoete DE WALE, dochter van Jan. Pieter [I] overleed kort voor 13 maart 1557(ns) en als voogden over zijn vier kinderen werden aangesteld: Jacob Ghyselare (na diens overlijden, vervangen op 25 februari 1559(ns) door Jan de Heere) en Loy de Wale. Zijn staat van goed werd overgebracht op 19 februari 1558(ns). Deze bevatte enkel roerende bezittingen: 162 pond groten waarin inbegrepen was de opbrengst van de verkoop van een behuisde hofstede in Jabbeke met akkoord van de oppervoogden (de schepenen van het Brugse Vrije).¹⁹ Op 9 december 15XX (jaartal onleesbaar door waterschade) werd Jan de Heere als voogd ontslagen en vervangen door Lau-

wers Hoosschaert, gehuwd met de zuster Maria van de drie resterende wezen. Inmiddels was hun moeder ook overleden en tegelijk brachten deze voogden dan nog 96 pond 9 schellingen groten in.²⁰ Zij overleed na 1558.

Zij hadden volgende kinderen:

1. **Maria (Maykin).** Zij huwde ca 1570 met Lauwers HOOSSCHAERT, vrijlaat in Jabbeke. Op 9 december 15XX (jaartal onleesbaar door waterschade) verklaarde deze zich voldaan van de voogdij van zijn echtgenote. Hij legde daarna de eed af als medevoogd in de plaats van Jan de Heere met akkoord van de eerste voogd.
2. **Jan (Hanskin).**
3. **PIETER (Pierkin).**
4. **Corneel (Corneelkin).** Hij was op 28 september 1584 vrijlaat in Oudenburg en voogd van Hanskin, op 10 oktober 1584 van Jacob en op 22 september 1595 van Pierkin en Corneelkin Lootyns, allen kinderen van zijn broer Pieter uit opeenvolgende huwelijken.

In dit gezin komt dus een zoon Pieter en een zoon Corneel voor. Dit past op het feit dat de kinderen van Pieter [II] bevoogd werden door een oom paterneel Corneel Lootyns. Ook chronologisch zijn er geen problemen: Pieter [II] was reeds ca 1580 (mogelijk al voor een tweede maal) gehuwd en kan dus geboren zijn rond 1550-55.

Het bovenstaande gezin zou dus kunnen geïdentificeerd worden als dit van IV. – PIETER [I] Lootyns, en het derde kind Pieter als V. – PIETER [II] Lootyns.

Maar gezien deze Pieter Lootyns overleed kort voor 13 maart 1557(ns) kan hij niet meer de Pieter Lootyns zijn die op 2 september 1568 (éénmalig) raadslid werd van de stad Brugge en allicht ook niet de Pieter Lootyns waarvan het portret met de Brugse torens op de achtergrond geschilderd werd door Pieter Pourbus (zie *Vlaamse Stam* 2015, pp. 161-162) in 1557 (tenzij

20 RAB, registers Brugse Vrije, 16.478 f° 324 (data in oude jaartijl!): *Hannekin, Pierkin, Corneelkin ende Maykin liberi P(iete)r Lootyns bij Avezoete fa Jan de Wale, hebben als noch niet de morte patris, mids de onlancheit van de tijde. Vo(ogden) Jacop (+) Ghyselare in Varssenare en(de) Loy (?) de Wale in Snelleghem. Actum den XIII-en in maerte XV.C LVJ. Scabiny Straten et Dixmude. --- De zelve voochde(n) bringhen noch ten boucke in catheillen hondert twee ende tzestich ponde(n) gro(te)n d(aer) inne begrepen een p(ar)tie p..ceden (?), over de vercoopinghe van eenen behuijsde hofstede liggh(ende) in Jabbeke vercocht bij q(on)sente van oppervoochden en(de) ghe(en) ander goet de morte patris. Actum den XIX-en sp(or)cl)e XV LVIIJ. Scabiny Driessche et Dixmude. --- In loco Jacque(s) Ghyselare overled(en), m(ede)vo(ogd) Jan de Heere de jonghe vril(aet) in Jabbeke. Actum den XXV-en in sp(or)cl)e LVIIJ. Scabiny Clercq et Dixmude. --- Lauwers Hoosschaert als getrauwet hebben(de) Maykin hierbov(en) staen(de) hout hem te vred(en) van dies tweesepenn(ghen) ter verclaerst en(de) schelt d(aer)of quyte sijn wijfs vo(ogd) en(de) boorghe ende swoor voocht in stede van Jan de Heere ontslegh(en) bij consente van zijnen medevo(ogd). Dese voochden brynghen ten boucke ten p(ro)ffyte van dese weesen de morte m(at)ris in catheillen zessentneghentich ponden neghen schell(ingen) groo(te)n. Borghen voor dese... over de voochden Jacop Hoosschaert vril(aet) in [Jabbeke] en(de) Jan de Heere vrij(aet) in tzelve, elc voor ... en(de) voor al ... XVJ.e Actum den IX-en in decem(bre) XV.C ... Scabiny Burch et C...*

sluiten dat het wapen alleen in de fantasie van Pieter [IV] bestond. Anderzijds zijn repertoria ook nooit volledig, zodat evenmin uit te sluiten is dat het fictie is.

17 SAG, Familiefonds, handboeken, nr. 43, f° -1 (de eerste twee bladen zijn ongenummerd).

18 Dat in dit register zeker de oude Paasstijl gebruikt werd (= jaarcijfer niet ophogen op 1 januari maar pas met Pasen) blijkt uit inspectie van de vermelde data van de eerste deelakte in elke wezennotitie op opeenvolgende bladzijden van het register: f° 323: 29 ougst 1556, f° 323v: 22 (en 23) lauwe (jan.) 1556, f° 324: 13 maerte 1556, f° 324v: 27 maerte 1556, f° 325: 21 ougste 1557 (het is dus pas ergens na 27 maart dat het jaarcijfer opgehoogd werd (in 1557 viel Pasen op 18 april)).

19 De akte van verkoop van deze hofstede konden we niet terugvinden: de wettelijke passeringen van het Brugse Vrije voor de periode na 22 mei 1551 (laatste akte RAB, BV, Registers, 16046) en voor de 1ste vrijdag (d.i. 3) september 1557 (begin register 16047) zijn niet bewaard.

het alsnog in de eerste maanden van 1557 zou geschilderd zijn).

Hoewel er geen echt 'hard' bewijs is dat de Pieter Lootyns van het bovenstaande gezinsschema de grootvader Pieter [I] van Pieter [III] Lootyns is, is het toch zeer aannemelijk: de gegevens passen goed en leiden ook niet tot vaststelling van tegenstrijdigheden.

Het lijkt alsof dat bij Pieter [III] Lootyns de voornaam Pieter en de familienaam *de Wale / van de Walle* van zijn paternele grootouders tot een verkeerde vereenzelving van twee verschillende Pieter Lootyns, die tijdgenoten waren, heeft geleid. Mogelijk was Pieter [III] al vroeg in het bezit gekomen van het bewuste portret van de Pieter Lootyns -- de staat van goed opgemaakt in 1644 na het overlijden van Pieter [III]s echtgenote vermeldt immers *een protraict* [lees: *portraict*] *van wijlen P(iete)r Lotins fs Jacobs* (zie *Vlaamse Stam* 2014, p. 520) -- en heeft hij ten onrechte gemeend de geportretteerde met zijn grootvader te mogen vereenzelvigen. Zijn zoon Pieter [IV] kende het portret misschien ook al vanaf jonge leeftijd en heeft allicht ook altijd aangenomen dat het een afbeelding van zijn overgrootvader was.²¹

De overgrootvader van historieonderzoeker Pieter [III] Lootyns, Jacob of Jan ?

Pieter [III] Lootyns liet na zijn huwelijk in de akte²² waarin hij zijn voogden voor hun beheer van de erfenis van zijn ouders en broer kwijschelding gaf ook optekenen: *en(de) omme namaels in gheen abuus te commen heeft verclaerst / dat hij en(de) zijn(en) broeders behoirden verweest gheweest te zijn(e) int vors(eide) amb(och)t van Jabbeke, mits dat P(iete)r Lootins zijn vader en(de) P(iete)r fs Jans Lootins zijn grootvader waeren al ghebooren vrij(aeten) in tzelve amb(och)t van Jabbeke, actum den latsten maerte 1616*. Hij noemt dus zijn grootvader Pieter [I] een zoon van een **Jan** Lootins.

Maar Pieter [III] Lootyns, in zijn eigen handboek noemt tot twee maal toe zijn grootvader Pieter [I] Lootyns daar-entegen een zoon van een **Jacob / Jacques**: op de allereerste bladzijde lezen we: *wijlen Pieter Lootijns, mijn vader, ende wijlen Pieter Lootijns filius Jaq(ue)s, mijn grootvader* en op de derde bladzijde: *ick Pieter Lootyns*

zone van Pieter Lootijns filius Pieters, filius Jacobs.²³ De vermelding op de allereerste bladzijde in zijn handboek lijkt in de bewoordingen zelfs bijzonder goed op wat hij in de akte liet optekenen (voor de tekst zie hoger in de sectie "*De grootvader van ...*", eerste alinea).

Beide optekeningen zijn gedateerd: deze van de akte van kwijschelding 31 maart 1616, deze in zijn handboek 5 juni 1617. In de eerste noemt hij zijn overgrootvader *Jan*, in de tweede, een jaar later: *Jacob / Jacques*. Opnieuw dus een tegenstrijdigheid, ditmaal in een voornaam Lootyns. Heeft de dienstdoende klerk de verklaring in maart 1616 verkeerd genoteerd of heeft Pieter [III] Lootyns een jaar later gemeend dat hij zich had vergist in de voornaam van zijn overgrootvader?

In 1616-1617 beschouwde Pieter [III] Lootyns zich nog als helemaal onervaren in de genealogie: toen hij een van zijn handschriften (over de Oostenrijkse en Habsburgse vorsten) op 15 juni 1616 beëindigde, schreef hij letterlijk in de inleiding (zie *Vlaamse Stam*, 2014, p. 524): *Je confesse, ... que de ma profession je ne me suis iamais adonné à la pratique généalogique, a quoy seroit bien requis plus d'industrie et experience, que ie n'ay ...*

Pieter [III]s persoonlijk handboek is ook zeker geen 'genealogie Lootyns', maar een registratieboek, in de eerste plaats van de bezittingen die hij van zijn voorouders en verwanten had geërfd, van deze die zijn echtgenote van haar voorouders en verwanten had geërfd en de bezittingen die ze tijdens hun huwelijk samen verwierven en waar in groot detail ook al de latere bewegingen vermeld staan in de loop van hun huwelijk. In de tweede plaats is het een zeer nauwgezette registratie van hun huwelijk, de geboortes, de opvoeding en de biografieën van hun kinderen met tal van details.

Daarin schrijft hij bijvoorbeeld ook dat hij ondertrouw had gedaan voor zijn aanstaande huwelijk met Anna van der Eecke voor de pastoor van Sint Salvators op 26 april 1612 en zijn *contract van huwelick wierdt oock ten voors(eide) daghe ghepassert voor d'heeren Lucas Strijmeersch ende meester Pieter Sproncholf als notarissen*. We hadden wel graag zijn huwelijkscontract gelezen om te zien of daar iets vermeld stond over zijn overgrootvader, maar helaas, hoewel er nog protocollen van Lucas Strymeersch bewaard zijn, dekken deze enkel de jaren 1577-1595 en in deze van Pieter Sproncholf voor de periode 1 juni 1611 - 9 september 1615 komt een dergelijk huwelijkscontract niet voor.²⁴ In de staat van

21 Tijdens de voorbereiding van onze bijdrage hebben we bij enkele instanties de vraag gesteld of we het portret, bewaard in de schatkamer van de St.-Salvatorskathedraal van nabij konden bekijken, maar onze vraag werd niet beantwoord. Het ware interessant geweest om de inscriptie op de achterzijde te bekijken, we vermoeden dat deze later werd aangebracht en mogelijk ook (want in het Frans, tegenover de inscriptie op de voorzijde die in het Latijn is). Het is niet uitgesloten dat de inscriptie op de achterzijde aangebracht werd door Pieter [III] Lootyns.

22 Zie hoger: RAB, registers Brugse Vrije, 16.482, f° 412v. Het gaat om de allerlaatste van diverse latere bijvoegingen aan deze akte.

23 SAG, Familiefonds, handboeken, nr. 43 (eerste twee bladen ongenummerd):

[f° -1]: (tekst zie hoger)

[f° 1]: *'s Donderdaechs den zessentwintichsten dach van april int jaer duusent zes hondert ende twaelfve dede ick Pieter Lootyns zone van Pieter Lootijns filius Pieters, filius Jacobs, ondertrauwe met joncvrauwe Anna vander Eecke, de dochtere van wijlent meester Joos van der Eecke ende joncvrauwe Anna de Mil zijn huisvrouw, ...*

24 SAB, Prot. klerken Vierschaar, nr. 860 zijn de protocollen van Pieter Sproncholf 1611-1615. Pieter Sproncholf was allicht de klerk en later opvolger van Lucas Strymeersch (die overleed in 1614-15).

goed na het overlijden op 10 januari 1643 van zijn echtgenote Anna van der Eecke wordt dit contract ook wel vermeld maar niet woord-voor-woord, dus daar verneemen we ook niets wat uitsluitel zou kunnen geven.

Is er misschien een spoor te volgen via zijn bezittingen in Jabbeke? De bezittingen die Pieter [IV] Lootyns bezat, komend uit de erfenis van zijn vader, somt hij op in zijn handboek f° 14-16: Een hofstede van 21 gemeten, 1 lijn, 71 roeden, gelegen in het ambacht van Jabbeke in de parochie van Stalhille (= halweg Brugge - Oostende), noordwest van de kerk. Toen hij zijn beschrijving maakte had hij zijn mede-erfgenamen (die niet bij naam genoemd worden) al uitgekocht. Dit gebeurde bij akten verleden voor de schepenen van het Brugse Vrije op 31 mei 1617 en 6 december 1619. (Op f° 15 blijkt het dat die uitkopen waren gebeurd ten opzichte van zijn broer Jacques Lootijns en dat het ging om 10 gemeten 13 roeden land in vier percelen). De hofstede in Stalhille was belast met twee jaarrenten, resp. 8 sch. 6 pen. par. en 9 sch. 8 pen. par. aan respectievelijk de kerk en de dis van Stalhille. Hij laat opmerken dat hij zijn mede-erfgenamen uitgekocht had met financiële middelen komend uit zijn verkoop van huizen in Brugge, van afgeloste geleende bedragen en inkomsten van renten, die hij alle reeds voor zijn huwelijk bezat. De hofstede in Stalhille was al sinds 1584 niet meer bewoond geweest, zij lag er geruïneerd bij en dit tot 1605. In 1598 had zijn vader Pieter [II] toch al wel 2 lijnen 45 roeden en 7 lijnen 67 roeden zaailand eruit kunnen verpachten. Maar het was pas na de val van Oostende in 1604 dat die hofstede terug in zijn geheel opnieuw gecultiveerd kon worden. Of in zijn woorden²⁵: *Midts de vlucht en(de) populatie van platten lande gheschiet anno 1584 heeft dese hofstede tsijdert altijts vaghe en(de) voghelwee gheleghen tot en(de) metten jaere XVJ.C vijffve. Dan anno 1598 verpachte Pieter Lootijns mijn vader hierof 2 l(ijnen) 45 r(oeden) en(de) 7 l(ijnen) 67 r(oeden) zaijlandt an Jan van Ackere voor 9 s g tsaers tghemet. Duer d'overcompste van Oosthende gheschiet in octobre XVJ.C viere es dit quartier beghonst ghecultiveert te worden, en(de) es de voors(eide) hofstede int gheheel verpacht gheweest ...*

Na de herovering van de meeste steden van de Zuidelijke Nederlanden door de Spaanse langvoogd Alexander Farnese in 1583-84 (en na 14 maand beleg, de val van Antwerpen 17 augustus 1585) bleef één bolwerk van de protestanten toch nog 20 jaar standhouden: Oostende (bevoorraad over zee door de Noordelijke Nederlanden). In die periode maakten zij door uitvallen het omliggende platteland onveilig. Dit is de verklaring voor het onbewoond zijn van de hofstede in Stalhille sinds 1584. In 1606 werd die voor het eerst terug voor negen jaar verpacht aan een landbouwer.²⁶

Helaas was deze hofstede géén overgeërfd bezit van Pieter [II] Lootyns want hij had deze zelf gekocht op 3

25 Handboek, f° 14.

26 Handboek, f° 14v: *Verpacht gheweest an Andries Gheijlle, IX jaren, primo XVJ.C zesse tot VIII stuijvers siaers t'gheheel.*

juni 1580 (tijdens zijn huwelijk met Babekin Sane).²⁷ Maar de koopakte daarvan konden we ook niet raadplegen want de wettelijke passeringen van het Brugse Vrije Noordkwartier voor de periode 1576-1580 bleven ook weer niet bewaard.²⁸

Een Jan Lootyns (fs Jan) met 11 kinderen uit twee huwelijken, waaronder een zoon Pieter uit het tweede huwelijk (geboren in de periode 1510-1517, eerder in de tweede helft van die periode) is wel in de weesregisters onder Jabbeke-ambacht terug te vinden, maar echt 'harde' elementen die aantonen dat deze vader en zoon met resp. de vader van en met IV. - Pieter [I] Lootyns mogen vereenzelvigd worden, ontbreken eveneens. De zoon Pieter was een tijd voogd geweest van de minderjarige kinderen van zijn zuster Margareta Lootyns. Hij werd wegens overlijden vervangen op 22 januari 1558 (ns).²⁹ Dit sluit enigszins aan bij de akte van aanstelling van voogden voor zijn eigen kinderen van 3 maart 1557 (ns) n.a.v. zijn overlijden. Maar toch zou het dan bijna een jaar geduurd hebben vooraleer voor de kinderen van zijn zuster er een plaatsvervangende voogd werd aangesteld, wat lang lijkt.

Akten die een sterk bewijs voor de afstamming geven zijn er in de weesregisters eigenlijk niet te vinden. Heeft Pieter [III] Lootyns al in zijn eigen tijd dezelfde moeilijkheden ondervonden of heeft hij in zijn onderzoek (waarin hij zich zelf niet zeer bedreven achtte) te vlotte aannames gemaakt, die dan later door zijn zoon Pieter [IV] Lootyns als zekerheden werden beschouwd en door hem in zijn geschriften herhaald?

Enkele aanvullingen bij de biografie van Pieter [IV] Lootyns

In *Vlaamse Stam* 2014, p. 524 schreven we dat Pieter [III] of [IV] Lootyns een verzameling genealogieën had aangelegd van 1.616 grote bladen in-folio. Dit was op basis van wat F. VANDE PUTTE in 1843 had geschreven in zijn beschrijving van een 17de-eeuws handschriftje dat hij in een boekhandel had gekocht.³⁰ Hij beschouwde het handschriftje als geschreven door Pieter [IV] Lootyns en de inhoud als een beschrijving van diens verzameling.

Nadat we dit handschriftje enige tijd geleden konden raadplegen in de privéverzameling de Limburg Stirum komen wij tot enigszins andere conclusies. Allicht is het

27 Handboek, f° 15.

28 RAB, BV, Registers, nr. 16049 (de drie kwartieren samen) eindigt op 22 november 1575, nr. 16050 (Noordkwartier) begint op 25 februari 1581.

29 in de akte RAB, BV, registers, 16477, f° 292v: XXIJ lauwe XV.C LVII, maar zoals hoger al aangetoond voor de periode 1556-57 gebruikte de weeskamer Paasstijl en is dit dus 22 januari 1558 (ns).

30 F. VANDE PUTTE, 'Pierre et Louis Lootyns', in *Annales Soc. d'Emulation ... Bruges*, 1843, p. 176: *On a pu remarquer que Lootyns parle du Grand livre qu'il a écrit; ce livre contenait 1616 grandes feuilles in-folio comme il le dit lui-même à la page 79 du petit manuscrit dont j'ai parlé.*

wel degelijk geschreven door de hand van Pieter [IV] Lootyns (+1701) want het geschrift, in een nogal losse schrijfstijl met grote letters stemt overeen met andere geschriften door hem ondertekend, maar ook, gezien het een aantekening uit 1684 bevat³¹ kan het niet geschreven zijn door zijn vader, de historieonderzoeker Pieter [III] Lootyns (+ 1653).

De inventaris op f° 1-44 van een verzameling archiefstukken slaat mogelijk wel op een verzameling die zijn vader had aangelegd (en door de zoon geërfd) gezien de titel ervan eindigt met de initialen *P.L.* Maar het lijkt ons dat wat daarna volgt (na enkele blanco folio's, vanaf p. 47) een beschrijving is van de genealogische verzameling van de 43 jaar eerder geboren Brugse genealoog Bernard van der Straeten (1581-1636, een leeftijdsgenoot van zijn vader). Vanaf p. 47 vinden we informatie over de inhoud van een *grand livre*, beginnend met de opsomming van de aantallen aan kloosters en kerken, stads- en kasselrijarchieven en private personen waar opzoekingen werden verricht voor dit werk (de eigenlijke opsomming vindt men op de folio's 80-84), gevolgd door een alfabetische lijst van familienamen die in dit *grand livre* voorkomen (met telkens het jaartal van oudste gevonden vermelding), *tous par preuves authentycq verifiees dedans mon grand livre par suite d'annees et dates verifées, veus et dresses par B.V.S.*

"B.V.S." is de samensteller van het *grand livre* en die afkorting staat ongetwijfeld voor Bernard van der Straeten. De alfabetisch-chronologische lijst eindigt met de opmerking (f° 79): *Il faut scavoir que dans le grand livre il y a plusieurs annotations de chascune famille mais on a mis seulement la plus ancienne annee ou date ainsy le curieux doit rechercher les annees et annotations ulterieures jusq(ue) a la fin dudi(t) livre, contenat mil six cent 16 grand feuilles.* Hier vernemen we dus dat het *grand livre* 1616 grote folio's telde. Maar het gaat om het 'grand livre' van Bernard van der Straeten. F. VANDE PUTTE schreef in 1843 dus ten onrechte dat dit *grand livre* was geschreven door Lootyns.

Van Bernard van der Straeten is geweten dat veel van zijn geschriften verloren zijn gegaan. Gezien Pieter [IV] Lootyns in zijn handschriftje een kopie maakte van een beschrijving door Bernard van der Straeten van diens eigen *grand livre*, betekent dit allicht dat van der Straetens verzameling en/of zijn beschrijving zich niet bij Lootyns bevond (mogelijk was de verzameling zelf al verloren gegaan en was alleen nog zijn beschrijving ervan bewaard.)

We vonden nog een ander detail over Pieter [IV] Lootyns. In het kwartaalblad van Centraal Bureau voor Genealogie (Den Haag) van december 2014 troffen we een erg lezenswaardig artikel over een Vlaamse schrijfvervalser Cornelis van Bourgoigne die zijn vervalsingspraktijken in 1722 met de dood moest bekomen.³² Hij was geboren te Leffinge bij Oostende in 1662 en was schoolmeester, kosten- en schrijfkunstenaar. Van zijn laatste vaardigheid maakte hij gebruik voor een 'bijverdienste': in opdracht van derden vervalste hij allerlei documenten die nodig waren om een afstamming te bewijzen en daarmee een claim te kunnen leggen op een bepaalde erfenis. Schuldvorderingen, koopakten, testamenten, kwitanties, ondertekende verklaringen maakte hij op bestelling. Zelfs doopboeken ontsnapten niet aan 'aanvullingen' van zijn hand.

Zo maakte hij onder andere een attestatie van een schuldvordering ondertekend met de vervalste handtekeningen van wijlen de aarts priester Duplesis *ende dat van den ouden Lootens*, en onder een *Copie van eenen Boom van Genealogie* [van de Brugse familie Cobryse] *bij den voornoemden Lootens*³³ plaatste hij nog een vervalste attestatie van waarheid van de Brugse schepenbank met een nagetekende handtekening van de raads-pensionaris Van de Woustyne en een zegel van de stad Brugge dat hij van een andere akte had afgescheurd.

Met *den ouden Lootens* wordt ongetwijfeld Pieter [IV] Lootyns bedoeld (+ 1701). Hij was dus mede een (postuum?) slachtoffer van Cornelis van Bourgoignes vervalsingspraktijken.

31 F° 85 bevat een aantekening, nog steeds in hetzelfde geschrift als het hele handschriftje, betreffende een grafsteen van Halewijn in de O.L.Vrouwkerk [van Brugge] met de opmerking: *Nota den 10 novemb(re) 1684 es onder desen sarck begraven joncv(rouw) Anna Petronelle Lotyns.*

32 MAARTEN VAN BOURGONDIËN, 'Doodstraf voor een stamboomvervalser. Gefalsificeerde afstammingen en verdachte claims', in: *GEN, tijdschrift voor familiegeschiedenis*, jr. 20 (2014), nr. 4, pp. 40-44.

33 De uitspraak van de Raad van Vlaanderen en zijn veroordeling tot ophanging op het St.-Veerleplein te Gent werd in druk uitgegeven: *Copie van de Criminele Sententie bij Hooge ende Mogende Heeren van den Raede in Vlaenderen, uytgesproken den 28. Maerte 1722 tot laste van Cornelis van Bourgoigne filius Pieters*, gedrukt te Antwerpen bij de weduwe Gymnicus, wonend op de Grote Markt (5 p., de vermelding van Lootens op p. 4).